

TRIBUNAL GHAL TALBIET ZGHAR

**GUDIKATUR DR.
GRAZIO MERCIECA**

Seduta ta' l-1 ta' Dicembru, 2005

Talba Numru. 78/2005

Pace John

vs

**Scicluna Joseph u fil-11 t'Ottubru 2005 Anthony
Scerri
gie mghajjat fil-kawza bhala terza persuna.**

It-Tribunal;

Ra l-avviz tat-talba li jghid hekk:

“ Peress illi l-attur irrenda xogholijiet ta’ panel beating, tiswijiet u xogholijiet relatati, fuq il-vettura tal-konvenut tal-marka Seat Maribella bin-numru EBA 558 fuq inkarigu ta’ l-istess konvenut.

U peress illi l-konvenut ma hallas xejn minn dan l-ammont ta’ Lm60 dovut ghal dan ix-xoghol.

Jghid il-konvenut li minn issa huwa ngunt ghas-subizzjoni ghaliex ma għandux ihallas l'il attur is-somma ta' Lm60, dovuta kif fuq imsemmi.

Bl-ispejjes kollha nkluzi dawk ta' l-ittra interpellatorja tad-9 ta' Awissu 2005. Bl-imghax skond il-ligi.”

Ra r-risposta li tghid hekk:

- “1. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fid-dritt u fil-fatt.
2. Illi ghalkemm il-vettura li saru t-tiswijiet fuqha hija proprjeta' ta' l-esponenti, it- tiswijiet ma sarux fuqha fuq inkarigu tieghu.
3. Illi kien fil-fatt certu Anthony Xerri ta “Madonna ta' Pinu”, Triq San Gwann Battista, Xewkija, Ghawdex, li ha l-vettura għand l-attur għal tiswija u dan peress illi kien hu li kkawza l-hsarat fuqha f'incident awtomobilistiku, u dan kif jigi dettaljatament pruvat fis-smiegh tal-kawza.
4. Illi għalhekk l-istess Anthony Xerri għandu jiggħi kjamat fil-kawza u għandu jkun hu li jigi kundannat ihallas l-ammont pretiz.
5. Illi fi kwalunkwe kaz u mingħajr pregudizzju ghall-premess l-esponenti qed jikkontesta l-ammont ta' hlas pretiz mill-attur.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Bl-ispejjez.”

Ra li l-kjamat fil-kawza debitament notifikat baqa' ma weġibx

Ra l-kapitoli pprezentati mill-attur fil-konfront tal-konvenut għal liema kapitoli l-konvenut baqa' kontumaci.

Sema' l-provi

Ikkunsidra

Illi jirrizulta li l-kjamat fil-kawza permezz taz-ziemel tieghu għamel hsara fil-vettura stazzjonarja tal-konvenut;

Kopja Informali ta' Sentenza

ammetta t-tort; talab li l-hsara tigi msewwija a spejjez tieghu għand l-attur li huwa panel beater li kien jaf hu; il-konvenut accetta u marru flimkien għand l-attur, li eventwalment sewwa l-hsarat fil-vettura. Ma hemmx kwistjoni dwar il-quantum tal-prezz, li kien ta' LM60. Tabilhaqq jingħad f'wahda mill-eccezzjonijiet fir-risposta li l-prezz kien esagerat imma jidher car mid-deposizzjoni tal-konvenut li din l-eccezzjoni ddahħlet ad insaputa tieghu mill-avukat tieghu.

L-attur qiegħed jitlob dawn is-LM60 mingħand il-konvenut li min-naha tieghu isostni li l-ftehim ma sarx bejnu u l-attur imma bejn l-attur u l-kjamat fil-kawza. Rinfaccjat b'dawn iz-zewg verzjonijiet, it-Tribunal għandu l-kompli jara liema wahda minnhom għandha titwemmen.

Għandu jingħad mill-ewwel li l-attur xejn ma kien konvincenti fix-xhieda tieghu filwaqt li min-naha l-ohra x-xhieda tal-konvenut kienet koerenti, konsistenti u iktar verosimili.

Mistoqsi mill-avukat tieghu ma min ftiehem il-prezz, l-attur wiegeb, b'mod konfuz: *mas-sid, mas-sid tal-vettura. Ftiehemt magħhom it-tnejn imma kif telaq l-iehor* (hawnhekk waqaf ghax gie interrott mill-avukat tieghu permezz ta' domanda ohra)(deposizzjoni fis-seduta tas-7.10.2005). Ikkontroeżaminat imbagħad qal li Joe Scicluna gie wahdu li ridt nithallas mingħandu peress li l-iehor ... ma tantx iħobb ihallas....irrid nispecifika li l-ewwel darba tajthom stima biss filwaqt li t-tieni darba ftehim (recte: ftehimt) mal-konvenut li ried ihallasni hu. Gie tlett darbiet, l-ewwel gie mas-sinjur l-iehor, it-tieni darba gie meta ftehimt mieghu dwar min kċċu jħallu jħallas u t-tielet darba gie biex jigbor il-karozza wara li x-xogħol kien lest.

Il-konvenut ukoll xehed fis-seduta tas-07.10.2005. Kif del resto huwa minn lewn id-dinja, qal li l-ftehim bejnu u bejn il-kjamat fil-kawza kien li jħallas dan tal-ahħar, ghax wara kollox kien dan li kkawzalu l-hsara, u biex jikkuntentah accetta li l-hsara tigi msewwija għand l-attur. Meta marru għand l-attur, sar ftehim fuq il-prezz – LM60. Pero' l-istess attur u l-kjamat fil-kawza bdew jillatikaw bejniethom

Kopja Informali ta' Sentenza

ghax dan tal-ahhar ippretenda li mill-prezz jitnaqqaslu excess ta' assikurazzjoni kawza ta' incident li l-konvenut ma kellu x'jaqsam xejn mieghu. Billi ma kienx possibbli ghall-attur li jsewwi l-vettura dakinhar stess, talbu biex jehodhielu gimgha wara. Hekk sar. Imbagħad x'hin mar jigbor il-karozza msewwija l-attur talab il-hlas mingħandu, izda l-konvenut irrifjuta u wiegbu li l-ftehim kien li jħallas il-kjamat fil-kawza.

Mhux verosimili li fl-ewwel okkazjoni, meta marru l-konvenut u l-kjamat fil-kawza flimkien, l-attur ta' semplice stima u mhux il-prezz. Tant hu hekk li sehh l-argument dwar jekk dan il-prezz kellux jigu pacut in parte kif fuq spjegat. Dan l-argument ma kienx mal-konvenut imma mal-kjamat fil-kawza. U dan l-argument gie rizolt billi minflok il-prezz thalla LM80 kif talab originarjament l-attur, tnaqqas għal LM60 bil-kundizzjoni li l-fanal, li kien inkiser kawza tal-incident, ihallsu l-konvenut.

Jirrizulta għalhekk illi l-ftehim dwar il-hlas tal-prezz kien sar bejn l-attur u l-kjamat fil-kawza, izda sussegwentement l-attur biddel il-hsieb u beda jippretendi li l-hlas isir mingħand il-konvenut. Sahansitra anke wara li giet ikkonsenjata lura l-karozza msewwija, il-konvenut u l-kjamat fil-kawza regħġu marru għand l-attur u minkejja l-ftehim rega' faqqa' l-argument dwar it-tpacċija bejn l-attur u l-kjamat fil-kawza.

Dawn l-argumenti kollha jindikaw kemm verament il-ftehim ma kienx mal-konvenut, imma mal-imsejjah fil-kawza. Kieku l-ftehim tabilhaqq sar mal-konvenut, ma kienx ikun hemm lok għal dawn l-argumenti li certament il-konvenut ma kellux x'jaqsam magħhom.

Jonqos fl-ahharnett li jigu kkunsidrati l-kapitoli tal-attur fil-konfront tal-konvenut. Il-kontumacija tal-konvenut u n-nuqqas ta' twiegħiba minnu ghall-interrogatorju formali ma jurux il-fondatezza tal-pretenzjoni tal-attur, ghax l-imhallef jista' biss iqis bhala ammessi l-fatti oggett tal-interrogatorju biss wara li jkun ivvaluta kull element ta' prova filwaqt li l-kontumacija – li hija fatt processwali li jiddetermina effetti specifiki, espressament previsti u

Kopja Informali ta' Sentenza

determinati mil-ligi – ma tintroducix derogi ghall-principju tal-piz tal-prova, u l-anqas tista' tassumi tifsira probatorja favur id-domanda tal-attur¹

Li l-kontumacija ghas-subizzjoni mhix ammissjoni tat-talba, jirrizulta mill-konfront tal-artiklu 228 (li jiprojbixxi appell minn sentenza moghtija fuq ammissjoni tat-talba) mal-artiklu 698 (li jghid li fil-kontumacija tal-konvenut, minghajr raguni tajba il-mistoqsijiet jitqiesu bhala ammessi u accettati) ta' Kap 12². Kieku l-kontumacija tas-subent kienet tammonta ghal ammissjoni tat-talba, il-konvenut ma kien qatt ikollu l-jedd jappella biex juri raguni tajba ghan-nuqqas ta' dehra tieghu. Apparti minn dan, huma l-mistoqsijiet dedotti fil-kapitoli, u mhux it-talba attrici li jigu dedotti fis-subizzjoni.

Hawnhekk si tratta minn konfessjoni gudizzjali tacita. Għandna kaz specifiku fejn il-ligi tqis il-kontumacija tal-parti bhala pregunta ammissjoni tal-htija jew tad-debitu tagħha. Din hija haga eccezzjonali, u bhala tali għandha tittieħed bis-serjeta' u bic-cirkospezzjoni meħtiega. Il-kaz tas-subizzjoni huwa l-uniku kaz fil-procedura civili fejn il-ligi tammetti speci ta' konfessjoni tacita, fejn altrimenti mhi ammessa mkien, u dan in forza tal-principiu *nemo tenetur edere contra se*. Huwa deroga ghall-principju generali li l-kontumacija tfisser oppozizzjoni għat-talba tal-kontroparti. Għalhekk din it-tip ta' konfessjoni m'għandhiex tigi ammessa hliet bl-iktar mod ristrett.

Ir-raguni għal din id-deroga tista' tigi misluta mill-kumpless kollu tan-normi li jirregolaw l-izvolgiment tal-process gudizzjarju. {aldarba jkun beda l-gudizzju, kull wahda mill-partijiet tigi sottoposta għal certi formalitajiet li trid il-ligi u certi rigorozitajiet, li għandhom jigu sodisfatti, inkella dik il-parti trid tbat li konsegwenzi.

Il-parti li jsirulha l-mistoqsijiet in subizzjoni ossija l-hekk imsejjah interrogatorju, għandha d-dover li tirrispondi. Dik il-parti m'għandhiex l-obbligu, guridikament li tikkonfessa

¹ Cass civ sez i, 02.03.1996 n 1648 Orlando c. Brescia

² ara f'dan ir-rigward Av. Carmelo Mifsud Bonnici vs Antonio Seracino – 03.09.1923 – QAI – XXV.i.740

u tammetti t-tort tagħha stess. Jew li tagħmel hsara, bir-risposta lill-kaz tagħha. Tant hu hekk li xi guristi jsostnu li ma hemm l-ebda piena f'dan ir-rigward għal min jikkonfessa falsament. Izda mill-banda l-ohra l-parti msejjha għas-sabbi subizzjoni l-anqas m'għandha tiehu ateggjamento negattiv, li tippriva lill-kontroparti li tasal ghall-verita' guridika u gudizzjarja tal-process. Għalhekk jekk il-parti mijjuba in subizzjoni, ma tidħirx u ma tirrispondix, tinholoq il-pregunzjoni li hija ammettiet il-fatti kif dedotti.

Izda din tibqa' dejjem semplici pregunzjoni li tista' tigi ribattuta bil-mezzi idonei. Il-pregunzjonijiet fil-ligi ma jwasslux biex ibiddlu l-veritajiet, izda biex in mankanza ta' provi ohrajn, jittieħdu bhala veritajiet. Il-kontumacja fis-subizzjoni ma tridx tittieħed bhala xi forma ta' piena. *Deve quindi respingersi la tesi propugnata da alcuni autori e anche in qualche sentenza che, cioè, la legge ritenga per esistenti i fatti dedotti in interrogatorio a punizione dell'interrogato che non ha adempito all'obbligo di rispondere³. Una siffatta conclusione sarebbe arbitraria e snaturerebbe l'indole stessa della confessione⁴.*

Hija intuwittiva r-raguni l-ghala din il-pregunzjoni favur il-konfessjoni tacita hija ribattibbli bi provi kuntrarji. Altru dikjarazzjoni esplicita ta' tort – din anzi hija r-regina ta' kull prova – u altru deduzzjoni tal-istess minhabba s-silenzju. Fit-tieni wahda hemm biss semplici pregunzjoni *che puo' essere distrutta da prova contraria.... La confessione tacita ha il valore di una presunzione juris. Non solo la legge accorda alla parte la facolta' di scongiurare gli effetti del suo silenzio dimostrando un legittimo impedimento, ma la dottrina e la giurisprudenza sono in massima concordi nell'ammettere sempre la prova contraria⁵.*

---

³ Cass. Roma 26.02.1885, Annali, 1885, 1,269

⁴ Adolfo Beria, *Confessione* in Dizionario Pratico di Diritto Privato Vol II, pag 342; Pescatore, *Trattato delle Prove Giudiziali in Materia Civile e Logica del Diritto*

⁵ Cass Napoli 22.05.1877, *Legge*, 1878, I. 346; Cass Firenze 22.02.1892, *Legge* 1892, I. 618 – iċċitat minn Beria, op. cit.

Il-pregunzjoni tal-konfessjoni tacita tista' tigi ribattuta billi tigi kontrastata mal-incidenzi l-ohrajn kollha tal-kaz, specjalment meta l-parti msejjha ghas-subizzjoni tkun diga' xehdet, u jkun hemm ukoll xhieda ohra abbundanti mressqa minnu. Il-Qorti ma tistax tiehu kapitoli bhal dawn, li aktarx jitressqu biex jaghtu gambetta lill-avversarju, bhala ammessi, u tinjora dak kollu li jkun sar fil-kawza sa dakinhar. Jekk tagħmel hekk tkun qieghda tagħmel l-ikbar straxxiku u l-ikbar ingustizzja. Il-process legali huwa immirat sabiex iwassal lill-Qorti għar-ricerka tal-verita'. Process li jwassal lill-Qorti lil hinn hafna mill-verita' huwa travestija tal-process legali. Anzi f'kaz bhal dan il-Qorti l-anqas biss għandha tapprova l-kapitoli meta jigu mressqa quddiemha. Hija m'għandhiex tammetti quddiemha bhala prova xi haga li a priori tidher li sejra jkollha effett fazull.

Hekk ukoll, gie ritenut li konvenut li jkun ressaq eccezzjonijiet li kienu jirrikjedu spjegazzjoni mill-attur u ma jkunx deher għal seduta sussegamenti u li fiha minflok l-attur ikun ressaq il-kapitoli ma jistax jitqies li kien kontumaci: *attesocche' pero' la causa non veniva trattata per la prima volta e nella prima udienza il convenuto ossia il difensore del convenuto era comparso, e sembrerebbe che avesse dato eccezioni le quali obbligavano l'attore a dare spiegazione sulla data in cui ebbe origine il credito ed in tale prima udienza furono proposti capitoli per la subizione del convenuto e pertanto questi poteva ritenere che la sua presenza non sarebbe stata richiesta nelle ulteriori udienza e pertanto i capitoli a lui differiti nella terza e Quarta udienza non si possono ritenere come confessati, ed il convenuto non puo' essere ritenuto come contumace⁶.*

Intqal ukoll li *la valutazione del giudice in ordine di ammissibilità ed alla rilevanza di un interrogatorio formale, va effettuata sulla base del contenuto dei capitoli in rapporto ai termini della controversia, e non in base al supposto esito del mezzo istruttorio, perche' altrimenti la*

---

⁶ Paul Vassallo vs Giovanni Bonello - XXI.i.312

detta valutazione si risolverebbe in un apprezzamento fondato su di una supposizione⁷.

F'materja tal-interrogatorju formali, il-kapitoli ma jservux necessarjament biex jippruvaw il-kaz ta' min iressaqhom, izda *il comportamento della parte che omette di rispondere senza giustificato motivo, all' interrogatorio formale deferitole sui fatti della causa, puo' essere interpretato, valutate le altre risultanze processuali, come ammissione dei fatti controversi*⁸.

L-imhallef Alberto Magri, sedenti fil-Prim'Awla, f'*Carmel Calafato vs Carmel sive Charles Cauchi*⁹ f'sentenza klassika in materja, osserva li g]alkemm huwa veru li skond dak li illum huwa l-artiklu 698(2) Kap 12, il-kapitoli jitqiesu konfessati, dan ma jfissirx li l-Qorti hija obbligata toqghod dejjem fuq dik il-pregunta konfessjoni. Is-subizzjoni hija semplici mezz ta' prova u għandha tigi ezaminata u valjata bhal u flimkien mal-provi l-ohra kollha tal-kawza. Diversament tinholoq l-assurdita' li l-provi l-ohra, attendibbli kemm jista' jkun, ikollhom icedu quddiem is-subizzjoni, anke jekk jirrizulta li r-risposti mogħtija fil-kapitoli huma foloz. Din tidher li hija l-fehma tal-legislatur Malti (illum art 694(3) Kap 12) kif ukoll l-interpretazzjoni kostanti tal-Qrati Maltin, li jibbazaw ix-xindibilita' tar-risposti fis-subizzjoni fuq il-kriterju tal-kredibilita¹⁰ u hallietha għalhekk *al criterio morale della corte*¹¹. Del resto il-konfessjoni naxxenti mill-kapitoli hija biss preġġurta, u tista' tikkostitwixxi l-prova unika u inkonkussa, fil-kaz biss li ma jkunx hemm provi ohra *dalle quali possa esserne indebolito il valore*¹². L-imhallef Magri kkonkluda li ladarba in vista tac-cirkostanzi rilevanti fil-kawza li kellu quddiemu, il-Qorti ma setghetx taccetta mingħajr diskussjoni l-kontenut tal-kapitoli li għalihom l-atturi gew imsejha biex iwiegbu mill-konvenuti izda li baqghu ma wiegbux, bhala prevalent għall-provi l-ohra li saru, il-konsegwenza kellha tkun li tibqa' dejjem iktar

⁷ cass. (Turino) 10.08.1990 n. 8137, in *Mass. 1990*

⁸ P Arona, 14.03.1988 in Arch. Circolaz., 1989, 335

⁹ XXXVI.ii.484

¹⁰ XIX.i.208

¹¹ VII.451

¹² XXVI.i.1126

accettabbli l-verzjoni tal-atturi fis-sens li l-lokazzjoni favur il-konvenuti ma kienx hemm.

Il-Kodici Taljan tal-1942 huwa konformi ma' din il-linja ta' hsieb **liberali**. L-artiklu 232 tieghu jghid li *Se la parte non si presenta o rifiuta di rispondere senza giusto motivo, il collegio, valutato ogni elemento di prova come ammessi i fatti dedotti nell' interrogatorio.* Il-kliem sottolineat gie interpretat fis-sens li *la mancata risposta non equivale ad una confessione, ma puo' assurgere a prova dei fatti dedotti secondo il prudente apprezzamento del giudice (art 116 c.p.c.) il quale puo' trarre elementi di convincimento in tal senso non solo dal concomitante presenza di elementi di prova indiziaria dei fatti medesimi, ma anche dalla mancata proposizione di prove in contrario*¹³. Intqal ukoll li *l-art 232 c.p.c. non consente di ricollegare alla mancata risposta della parte all' interrogatorio l'effetto automatico della ficta confessio, ma considera tale comportamento come circostanza da valutare nel piu' ampio quadro degli altri elementi probatori acquisiti il cui concorso e' necessario per la formazione del convincimento del giudice*¹⁴

Gie wkoll ritenut fir-rigward tal-kliem sottolineat li *l'ulteriore elemento probatorio non deve peraltro essere ex se suscettivo di fornire piena prova – poiche' in tal caso, risultando assolto l'onere della prova, sarebbe superflua la considerazione della mancata risposta all' interrogatorio - ma deve soltanto fornire elementi di giudizio integrative, idonei a determinare il convincimento del giudice sui fatti dedotti in interrogatorio*¹⁵

Fid-dawl ta' dawn il-kunsiderazzjonijiet, ghalhekk, dan it-Tribunal m'huiwex sejjer jikkunsidra l-kapitoli bhala ammessi.

Ghaldaqstant it-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jichad it-talba attrici fil-konfront tal-konvenut, filwaqt li jilqa' t-talba tal-attur fil-konfront tal-kjamat fil-kawza billi jikkundanna lil

¹³ cass civ sez i, 07.03.1996 n. 1812 Scata' G. c Scata' S

¹⁴ cas civ sez III, 11.11.1996 n. 9839 Ariobazzone c. Trombetta

¹⁵ cas civ sez II., 29.04.1993 n 5089 Marzolini c. Consorzio Colleverde Secondo

Kopja Informali ta' Sentenza

Anthony Scerri jhallas lill-attur is-somma ta' LM60 prezz ta' xoghol fuq il-vettura tal-konvenut esegwit fuq inkariku tal-kjamat fil-kawza, bl-ispejjez kemm tal-attur kif ukoll tal-konvenut, inkluzi dawk tal-ittra interpellatorja kollha a kariku tal-kjamat fil-kawza, bl-imghax legali mid-data ta' din id-decizjoni sad-data tal-eventwali hlas effettiv.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----